

Kohtuasi C-206/21

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

31. märts 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunal administratif de Dijon (Dijoni halduskohus, Prantsusmaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

11. märts 2021

Kaebaja:

X

Vastustaja:

Préfet de Saône-et-Loire

[...]

Võttes arvesse allkirjeldatud menetlust:

[...] X, [...], palub siinsel halduskohtul:

1) tühistada 23. novembri 2020. aasta otsus, millega préfet de Saône-et-Loire (Saône-et-Loire'i prefekt) kohustas teda Prantsusmaa territooriumilt lahkuma [...]

[...]

Ta väidab, et:

- [...] [lk 2]
- [...];
- [...];
- [...];

- välismaalaste riiki sisenemise ja riigis viibimise ning varjupaigaõiguse seadustiku (code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile) artiklid L. 121-1 ja R. 121-4 ning seega ka tema väljasaatmine Prantsusmaa territooriumilt on vastuolus [...] Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni [edaspidi „EIÕK“] artiklitega 8 ja 14 ning [...] Euroopa Liidu põhiõiguste harta [edaspidi „harta“] artikliga 21, kuna selle hindamisel, kas tal on endal piisavalt vahendeid, on jäetud arvesse võtmata puudega täiskasvanu toetus;
- [väljasaatmisotsuses] on eiratud [...] [EIÕK] artiklit 8 ning tehtud tema isikliku olukorra hindamisel ilmne hindamisviga.

[...]

[...] Saône-et-Loire'i prefekt palub kaebuse rahuldamata jätta.

Ta väidab [...] eelkõige, et:

- X-i majutava Prantsuse kodaniku makstav elatis kujutab endast lihtsalt talle X-i poolt makstava üüri tagasimakset;
- selle kohta leidis Cour administrative d'appel de Lyon (Lyon'i haldusastja apellatsioonikohus, Prantsusmaa) 23. juuni 2020. aasta lõplikus kohtuotsuses, et tegelikult on „puudega täiskasvanu toetus X-i ainus elatusvahend“;
- Cour administrative d'appel de Paris (Pariisi haldusastja apellatsioonikohus, Prantsusmaa, 15. mai 2018. aasta otsus nr 17PA00903) leidis, et väidetav diskrimineerimine on tõendamata, kuna „välismaalaste riiki sisenemise ja riigis viibimise ning varjupaigaõiguse seadustiku artikkel R. 121-4 välistab kõigi mitteosamakseliste sotsiaalhüvitiste, mitte ainult puudega täiskasvanu toetuse arvessevõtmise“.

[...] [lk 3]

Võttes arvesse

- Euroopa Liidu toimimise lepingut [edaspidi „ELTL“];
- [EIÕK-d];
- [hartat];
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ [mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ] [edaspidi „direktiiv 2004/38“];

– välismaalaste riiki sisenemise ja riigis viibimise ning varjupaigaõiguse seadustikku;

– [...].

– [...]

[...]

- 1 Belgia kodanikule X-ile, kes on sündinud 13. veebruaril 1984 ning sisenes Prantsusmaa territooriumile 1. juulil 2016, keelduti elamisluba andmast ning kohustati teda riigist lahkuma esmalt 14. augusti 2018. aasta määrusega, mille ta jättis täitmata, kuigi tema tühistamiskaebus jäeti 27. augusti 2019. aasta kohtuotsusega rahuldamata ning see kohtuotsus jäeti omakorda Cour administrative d'appel de Lyoni (Lyoni haldusajade apellatsioonikohus, Prantsusmaa) 23. juuni 2020. aasta kohtuotsusega muutmata. 23. detsembril 2019 keeldus Saône-et-Loire'i prefekt uuesti talle elamisluba andmast, kohustas teda Prantsusmaa territooriumilt 30 päeva jooksul lahkuma ning määras kindlaks riigi, kuhu teda võib välja saata; ka selle jättis kaebaja täitmata, kuigi tema tühistamiskaebus oli siinse kohtu 12. novembri 2020. aasta otsusega rahuldamata jäetud. Käesoleva kaebusega palub X tühistada 23. novembri 2020. aasta määruse, millega Saône-et-Loire'i prefekt kohustas teda 30 päeva jooksul Prantsusmaa territooriumilt lahkuma, määras kindlaks riigi, kuhu teda võib välja saata, ning keelas tal ühe aasta jooksul Prantsusmaa territooriumile tagasi pöörduda.

Vaidluse raamistik

- 2 Esiteks, kui väidetakse, et mõni [...] direktiiv rikub aluslepingute sätteid, [...] hartat, Euroopa Liidu õiguse üldpõhimõtteid või sellist lepingut, mille osaline Euroopa Liit on, peab halduskohus kas tõsiste raskuste puudumisel väite tagasi lükkama või siis tõsiste raskuste esinemisel esitama Euroopa Liidu Kohtule [ELTL] artiklis 267 sätestatud tingimustel eelotsuse küsimuse. Sama kehtib ka juhul, kui väidetakse, et direktiiv on vastuolus [EIÕK-ga], sest [ELL] artikli 6 lõikes 3 on sätestatud, et [EIÕKga] tagatud põhiõigused „on liidu õiguse üldpõhimõtted“. [lk 4]
- 3 Teiseks, kui halduskohtus väidetakse, et direktiivi üle võttev seadus on ise vastuolus mõne [EIÕK-ga] tagatud ning [...] liidu õiguse üldpõhimõtete hulka kuuluva põhiõigusega, peab halduskohus kõigepealt veenduma, et direktiiv on seadusega õigesti üle võetud. Kui jah, siis saab väidet, et ülevõtmisseadusega on seda põhiõigust rikutud, hinnata üksnes eelkirjeldatud menetluses, kus kontrollitakse direktiivi ennast. Sama kehtib ka siis, kui väidetakse, et direktiivi ülevõtmise seadus on vastuolus mõne rahvusvahelise lepinguga, mille osalised Prantsusmaa ja Euroopa Liit on.

Väljasaatmisotsuse põhjendatus

- 4 Direktiivi [2004/38] eesmärk on, et „[e]lamisõigust kasutavad isikud [ei saaks] vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi esialgse elamisperioodi jooksul põhjendamatult koormata“. Seepärast peaks „üle kolmekuulise perioodi puhul kehtestama liidu kodanike ja nende pereliikmete elamisõigusele tingimused“. Direktiivi [2004/38] artikli 7 lõikes 1 on sätestatud: „1. Kõikidel liidu kodanikel on õigus elada teise liikmesriigi territooriumil kauem kui kolm kuud, kui: a) nad tegutsevad vastuvõtvas liikmesriigis töötajate või füüsilisest isikust ettevõtjatena või b) neil on enda ja oma pere jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi ja neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus [...]“.
- 5 Välismaalaste riiki sisenemise ja riigis viibimise ning varjupaigaõiguse seadustiku artiklis L. 121-1, millega direktiivi [2004/38] artikkel 7 on korrektselt üle võetud, on sätestatud: „Igal Euroopa Liidu [...] kodanikul on õigus elada Prantsusmaal kauem kui kolm kuud, kui see ei ohusta avalikku korda ning kui: 1° ta töötab Prantsusmaal; 2° tal on enda ja punktis 4 nimetatud perekonnaliikmete ülalpidamiseks piisavalt vahendeid, et mitte koormata sotsiaalabisüsteemi, ning tal on ravikindlustus; [...]“. Viimaks, sama seadustiku artiklis R. 121-4, millega on üle võetud direktiivi [2004/38] artikli 8 lõige 4, on sätestatud: „[...] Kui piisavate vahendite olemasolu on nõutav, siis võetakse piisavuse hindamisel arvesse asjaomase isiku isiklikku olukorda. Igal juhul ei tohi nõutav summa ületada sotsiaalhoolekande- ja perekonnaseadustiku (code de l’action sociale et des familles) artiklis L. 262-2 nimetatud toimetulekutoetuse (revenu de solidarité active) kindlasummalist määra [...]. Selle koormuse hindamisel, milleks artiklis L. 121-1 nimetatud välismaalane võib sotsiaalabisüsteemile osutada, võetakse muu hulgas arvesse talle ette nähtud mitteosamakseliste sotsiaalhüvitiste summat, tema probleemide kestust ja elamisperioodi pikkust“.
- 6 Käesoleval juhul selgub toimiku materjalidest, et X, 80% töövõimetusega täiskasvanu, on elanud alates 1. juulist 2016 Prantsusmaa territooriumil vaatamata kahele lõplikule elamisloa andmisest keeldumisele, millest mõlemaga kaasneb ettekirjutus lahkuda Prantsusmaa territooriumilt. X ei ole tõendanud, et tal on Prantsusmaal tööd, ning ta saab puudega täiskasvanu toetust – mitteosamakselist sotsiaalhüvitist, mille summa on keskmiselt 531,14 eurot kuus. Vaidlustatud 23. novembri 2020. aasta määrusega kohustas Saône-et-Loire’i prefekt X-i 30 päeva jooksul Prantsusmaa territooriumilt lahkuma, kuna tal ei ole endal vahendeid ning võttes arvesse koormust, mida ta sotsiaalabisüsteemile põhjustab, kujutab tema jäämine Prantsusmaa [lk 5] territooriumile endast õiguste kuritarvitamist. Kuigi kaebaja tugineb rahalisele abile, mida ta on alates 2019. aasta lõpust ühelt Prantsuse kodanikult saanud, väidab prefekt, ilma et keegi talle vastu vaidleks, et see abi kujutab endast tegelikult selle üüri tagasimakset, mida X maksab sotsiaaltoetusest, mida ta puudega täiskasvanuna saab. Isegi kui eeldada, et need annetused, mille igakuine summa on pärast eri ülekandetasude mahaarvamist 405,83 eurot, on püsivad, on menetluses esitatud dokumentidest igatahes näha, et vaidlustatud otsuse tegemise kuupäeva seisuga on ligi 60% neist vahenditest, millele X tugineb, pärit Prantsuse sotsiaalsüsteemist, kusjuures X ei ole tõendanud isegi ravikindlustuse olemasolu, mistõttu teda võib lugeda isikuks,

kellel ei ole alates Prantsusmaale saabumisest olnud „*piisavalt vahendeid, et mitte koormata sotsiaalabisüsteemi*“.

- 7 Ühtlasi on [EIÕK] artiklis 8 [sätestatud]: „1. Igäihel on õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ning sõnumite saladust. Ametivõimud ei sekku selle õiguse kasutamisse muidu, kui kooskõlas seadusega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik riigi julgeoleku, ühiskondliku turvalisuse või riigi majandusliku heaolu huvides, korratuse või kuriteo ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.“ [EIÕK] artiklis 14 on sätestatud: „Konventsioonis sätestatud õiguste ja vabaduste kasutamine tagatakse ilma mingi diskrimineerimiseta selliste tunnuste alusel nagu sugu, rass, nahavärvus, keel, usutunnistus, poliitilised või muud veendumused, rahvuslik või sotsiaalne päritolu, rahvusvähemusse kuuluvus, varanduslik, sünni- või muu seisund.“ Ning viimaks on [harta] artikli 21 lõikes 1 sätestatud: „Keelatud on igasugune diskrimineerimine, sealhulgas diskrimineerimine soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu.“
- 8 Käesoleval juhul [väidab] X, et ilma teda tervisliku seisundi, puude või varalise seisundi tõttu diskrimineerimata – mis on [EIÕK] artiklite 8 ja 14 ning [harta] artikliga 21 nende koostoimes keelatud – ei või esiteks direktiivi [2004/38] artikli 7 lõike 1 punkti b ja teiseks artikli 8 lõiget 4, mis on Prantsusmaa õigusse välismaalaste riiki sisenemise ja riigis viibimise ning varjupaigaõiguse seadustiku artikli L. 121-1 punktiga 2 ning artikliga R. 121-4 korrektselt üle võetud, tõlgendada nii, et need lubavad tugineda Saône-et-Loire'i prefekti kombel tingimusele, et liidu kodanikul peab olema „*piisavalt vahendeid, et mitte koormata sotsiaalabisüsteemi*“, sellise Euroopa Liidu kodaniku vastu nagu X, kellel on puue ning kes saab seetõttu puudega täiskasvanu toetust, mis kujutab endast vastuvõtva liikmesriigi mitteosamakselist sotsiaalabi.
- 9 Neil asjaoludel ning hoolimata sellest, et välismaalaste riiki sisenemise ja riigis viibimise ning varjupaigaõiguse seadustiku artikli R. 121-4 kohaselt võetakse Euroopa Liidu kodaniku põhjustatud koormuse hindamisel arvesse kõiki mitteosamakselisi sotsiaalhüvitisi, mitte ainult puudega täiskasvanu toetust, on tekkinud küsimus, [mis on ära toodud käesoleva kohtulahendi resolutsioonis] [...] [lk 6] [...].
- 10 See küsimus on halduskohtu menetluses oleva vaidluse lahendamiseks otsustava tähtsusega ning põhjustab tõsiseid raskusi. Seetõttu tuleb ELTL artikli 267 alusel pöörduda Euroopa Liidu Kohtusse [...].

O T S U S T A B.

Artikkel 1:

Peatada menetlus [...], kuni Euroopa Liidu Kohus on vastanud järgmisele küsimusele:

„Kas sellega, et 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ artikli 7 lõike 1 punktis b ja artikli 8 lõikes 4 nõutakse ravikindlustuse ja piisavate vahendite omamist, et sotsiaalabisüsteemi mitte koormata, on käesoleva kohtumääruse punktis 7 viidatud sätete vastaselt kehtestatud selliste isikute kaudne diskrimineerimine, kes ei suuda oma puude tõttu töötada või saavad seda teha ainult piiratud ulatuses ning kellel ei pruugi seetõttu olla oma vajaduste täitmiseks piisavalt vahendeid, koormamata märkimisväärselt või põhjendamatult oma elukohaliikmesriigi sotsiaalabisüsteemi?“

[...] [lk 7] [...]

TÖÖDOKUMENT